

Příloha A

Dobrý den,

jsem studentkou třetího ročníku oboru Učitelství pro mateřské školy v Hradci Králové a chtěla bych Vás poprosit o vyplnění mého dotazníku. Tento dotazník slouží ke zjištění informací o současném rozvoji předčtenářské gramotnosti u dětí. Odpovědi slouží pouze ke zpracování bakalářské práce a jsou zcela anonymní.

Předem Vám děkuji za vyplnění a pravdivost odpovědí.

1. Kolik let pracujete jako učitelka/učitel v mateřské škole?
 - Méně než 5 let.
 - 5 až 10 let.
 - 10 až 20 let.
 - 20 let a více.
2. Pracuji v?
 - Heterogenní třídě.
 - Homogenní třídě.
3. Jestliže pracuji v homogenní třídě, mám skupinu?
 - Nejmenších dětí
 - Středních dětí.
 - Předškolních dětí.
 - Pracuji v heterogenní třídě.
4. Jaká první činnost Vás napadne při pojmu předčtenářská gramotnost?

5. Jakými činnostmi rozvíjíte předčtenářskou gramotnost ve své třídě?

6. Jak často se věnujete této oblasti?

- Každý den.
- 2x, 3x týdně.
- Jednou týdně.
- Méně.

7. Myslíte si, že se této oblasti věnujete dostatečně?

- Ano.
- Ne.

8. Zdůvodněte prosím předcházející odpověď.

9. Naplňujete činnosti z rámcového vzdělávacího programu v oblasti předčtenářské gramotnosti?

- Ano.
- Ne.

10. Obsahuje Váš Školní vzdělávací plán nějaké přesné činnosti na rozvoj předčtenářské gramotnosti?

- Ano.
- Ne.

11. Pokud ano, jaké jsou to činnosti a úkoly?

12. Myslíte si, že čtení knih je pro děti přínosné?

- Ano.
- Ne.

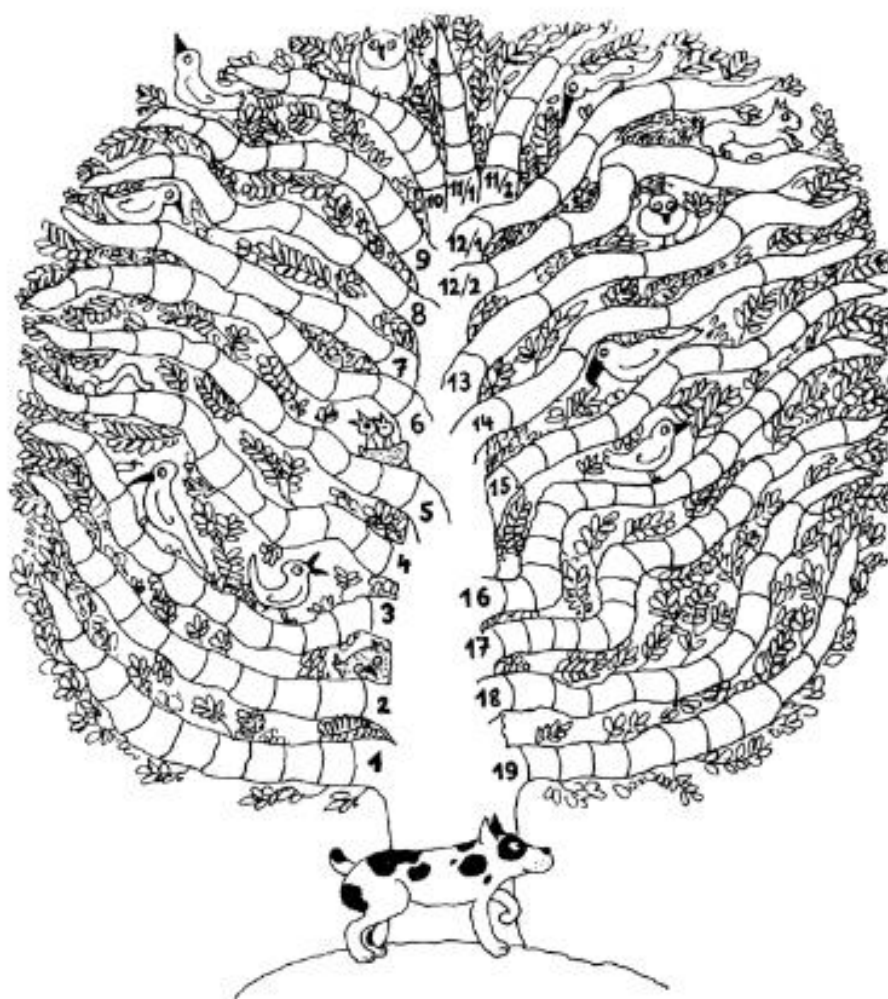
13. Čtete dětem před spaním pohádky?

- Ano, každý den.
- Spíše ano.
- Spíše ne.
- Ne.

14. Hledáte nové metody a činnosti pro rozvoj této oblasti?

- Ano.
- Ne.

15. Vypište prosím metody a činnosti, které podle Vás dítě nejvíce rozvíjí v oblasti předčtenářských dovedností. Popřípadě nápady, které praktikujete a jsou u dětí oblíbené.

Seznam programů nácviku se soubory úkolů

Program 1: soubory úkolů 3 a 17
Program 2: soubory úkolů 6 a 18
Program 3: soubory úkolů 1, 2 a 3
Program 4: soubory úkolů 4, 5 a 6
Program 5: soubory úkolů 9 a 10
Program 6: soubory úkolů 11 a 12

Program 7: soubory úkolů 7 a 8
Program 8: soubory úkolů 11/b,
13, 14 a 12/b
Program 9: soubory úkolů 15
Program 10: soubor úkolů 16
Program 11: soubor úkolů 19

Zdroj: SINDELAR, B. *Předcházíme poruchám učení: soubor cvičení pro děti v předškolním roce a v první třídě*. Vyd. 5. Překlad Věra Pokorná. Praha: Portál, 2013, s. 30. ISBN 978-80-262-0405-3.

Úvodní poznámky

Dříve než budete s dítětem pracovat, věnujte čas tomu, abyste si v klidu přečetli, jak jsou úkoly sestaveny.

Také dítě by mělo mít klid a dostatek času při řešení úkolů, které mu budete předkládat. Neprovádějte cvičení s dítětem, když je unavené nebo když je právě něčím zaujaté a vzrušené. Dítě i vy byste měli pracovat klidně, tehdy když jste odpočatí a vzájemně v dobré pohodě.

Kromě toho je důležité, aby vás a dítě nic nerušilo, jen tak dosáhnete správných výsledků. Snažte se proto, abyste byli s dítětem sami v místnosti.

Dále je důležité, aby dítě rozumělo přesně tomu, co má dělat. Nikdy nebuďte netrpěliví, pokud dítě nebude vědět, co jste instrukci mínili. Samozřejmě můžete předkládané instrukce přizpůsobit dialektu nebo slovní zásobě dítěte. Nikdy se však nesmíte na dítě zlobit nebo být rozhořčení, když mu vaše instrukce nebude hned jasná. Vysvětlete všechno klidně a trpělivě tak dlouho, dokud dítě úlohu nepochopí. Hubování nebo netrpělivost vzbuzuje u dítěte strach a snižuje vždycky jeho výkon!

Abyste dítě nepřepínali, neřešte všechny úkoly najednou, ale rozdělte si je do více dnů. Pouze úkoly jednoho cvičení by se měly provádět bez přerušení. Návod k hodnocení najdete za popisem jednotlivých cvičení.

Diagnostická část - úkoly

1. Rozdíly v párových obrázcích

Poznámka pro odborníky: schopnost zrakové diferenciace, zjišťovaná na konkrétních srozmělných obrázcích

Na prvních stránkách přílohy "Soubor úkolů 1" vidíte vedle sebe vždy dva obrázky. Celkem deset párů obrázků. Na pěti dvojicích jsou obrázky totožné, pět je rozdílných.

Ukažte dítěti vždy jeden pár obrázků, ostatní obrázky nechte zakryté stranou.

Vysvětlete dítěti:

"Podívej, tady vidíš dva obrázky. Pozorně si je prohlédni a řekni mi, zda jsou oba obrázky stejné, nebo ne." Dítě si může prohlížet obrázky jak dlouho chce. Nesmíte mu ale pomáhat. Nesmíte tedy říci: "Podívej se na dveře domu!" nebo podobně.

Správné řešení zní:

Totožné obrázky: jitrnice, hodinky, sekýrka, deštník, mucho-márka

Rozdílné obrázky: dům, loď, hruška, třešně, list

Zaznamenejte, kolikrát dítě chybně odpovědělo.

2. Rozdíly v párových tvarech

Poznámka pro odborníky: schopnost zrakové diferenciace, zjišťovaná na abstraktních obrázcích

Opět se podívejte do přílohy a vyhledejte abstraktní obrázky "Soubor úkolů 2". I zde má dítě za úkol poznat, zda jsou oba párové obrázky stejné, nebo ne.

Nechte dítě, aby si každou dvojici obrázků prohlíželo jak dlouho potřebuje. Jinou pomoc dítěti neposkytujte.

Vysvětlete mu:

"Pozorně si prohlédni oba obrázky a řekni mi, zda jsou stejné, nebo ne."

Opět, jako v předcházejícím cvičení, ukazujte dítěti jen jednu dvojici obrázků a ostatní zakryjte, aby nerušily dítě v koncentraci pozornosti.

Správné řešení zní:

Totožné obrázky: 1, 2, 3, 7, 10

Rozdílné obrázky: 4, 5, 6, 8, 9

Zaznamenejte opět chybně odpovědi do záznamového archu.

3. Ukryté tvary

Poznámka pro odborníky: optické členění, zjišťované na abstraktních obrázcích

V příloze na listech "Soubor úkolů 3", vidíte v hořejší části obrázku vždy malý geometrický tvar, pod ním větší obraz složený z čar. Geometrický tvar nakreslený na malém obrázku je obsažen i ve větším, ale je ukrytý ve spleti čar.

Dítě má za úkol rozpoznat malý geometrický tvar, který vidí nahoře, ve spodním obrázku.

Ukažte dítěti první obrázek a vysvětlete mu:

"Tady nahoře vidíš nakreslený tvar, který se vyskytuje ve spodním velkém obrázku ještě jednou." Ukažte na spodní obrázek. "Umíš ukázat, kam se ten tvar schoval v tom velkém obrázku?"

Dopřejte opět dítěti tolik času, kolik potřebuje.

Řešení najdete podle malého geometrického tvaru.

Zaznamenejte počet chybných řešení.

4. Rozdíly mezi dvěma slovy

Poznámka pro odborníky: verbální akustická diferenciace, zjišťovaná na dvojicích pro dítě srozmělných slov

V této úloze jde o zjištění, zda dítě umí rozlišovat slova, která znějí podobně. Zda je schopné sluchem zachytit malé rozdíly.

Najdete zde seznam deseti párů slov. Pět z nich je totožných a pět rozdílných. Předřikávejte dítěti vždy jednu dvojici. Dítě ale nesmí odezírat z vašich rtů, proto se odvrátte nebo držte list papíru před obličejem, aby tak nevidělo na vaše rty. Vyslovujte zřetelně, ale nezdůrazňujte rozdíly mezi slovy.

Dítě má po zaslechnutí každého páru slov říci, zda jsou obě slova stejná, nebo ne.

Vysvětlete dítěti:

"Řeknu ti teď vždy dvě slova. Dobře poslouchej a řekneš mi, zda jsou obě slova stejná, nebo rozdílná."

Seznam slov:

1 dřívě - dřívě	6 níž - než
2 bez - bez	7 až - už
3 pak - pak	8 pro - pro
4 boudy - body	9 ještě - jistě
5 teď - teď	10 sít - snít

Řešení:

stejně dvojice: 1, 2, 3, 5, 8

rozdílné dvojice: 4, 6, 7, 9, 10

Zapište počet nesprávných odpovědí.

5. Rozdíly mezi dvěma slovy nemajícími smysl

Poznámka pro odborníky: verbální akustická diferenciace zjišťovaná na dvojicích slov nemajících smysl

Nyní jde o zjištění, zda je dítě schopno sluchem rozlišovat rozdíly mezi slovy, která nic neznamenají. Dítě si proto nemůže pomáhat soustředěním na smysl slov.

Opět si dejte pozor, jako ve čtvrtém úkolu, aby vám dítě nemohlo odezírat z úst. Vyslovujte zřetelně, aniž byste však zdůrazňovali rozdíly, které má dítě rozeznat.

Vysvětlete dítěti: "Budu ti zase předřikávat dvě slova. Ta slova ale nic neznamenají, jsou to slova beze smyslu. Dobře mě zase poslouchej a řekni mi, zda jsou obě slova stejná, nebo jiná."

Dvojice slov zní:

1 sul - sol	6 ket - kot
2 jek - jek	7 toř - toř
3 pit - pit	8 mes - mek
4 zaf - zaf	9 lan - lon
5 sip - sit	10 tus - tus

Řešení:

stejně dvojice: 2, 3, 4, 7, 10

různé dvojice: 1, 5, 6, 8, 9

Zapište opět počet nesprávných odpovědí.

6. Ukrytá slova

Poznámka pro odborníky: verbální akustické členění, sluchová diferenciace figury a pozadí

Tentokrát máte vyzkoušet, zda je dítě schopno rozložit slovo na jeho jednotlivé části, tedy sluchem rozpoznat určitý detail. Proto mu předřikávejte níže uvedená slova. V pěti slovech z deseti je ukryta slabika "pří". Dítě má po každém slově, které mu řeknete, povědět, zda ve slově uslyšelo slabiku "pří".

Vysvětlete mu: "Řeknu ti vždy jedno slovo, poslouchej dobře a řekneš mi, když ve slově uslyšíš slabiku 'pří'."

Pokud se domníváte, že vám dítě nerozumělo, co má dělat, dejte mu jako příklad slovo "příště". Přitom zdůrazněte slabiku "př". Jestliže vám dítě odpoví, že slabiku "př" ve slově slyšelo, předřikávejte mu následující slova. Tentokrát však slabiku "př" nezdůrazňujte. Prosím, vyvarujte se toho, jako v minulých cvičních, aby dítě mohlo odezírat z vašich rtů.

Slova zní:

1 přížeň	6 neklidný
2 vyhledat	7 nepřijemný
3 napříč	8 znejistět
4 nevinný	9 například
5 křehký	10 přímka

Řešení:

slova obsahující slabiku "př": 1, 3, 7, 9, 10
slova neobsahující slabiku "př": 2, 4, 5, 6, 8
Zapište počet chyb.

7. Spojení mezi viděným a slyšeným vjemem

Poznámka pro odborníky: intermodální opticko - akustické spojení
Máte zjistit, zda se dítěti podaří překlenout most mezi viděným a slyšeným vjemem.

To nám umožní následující kresby přílohy "Soubor úkolů 7". Položte list s kresbami před dítě a vysvětlete mu:
"Zvířata neumí kreslit, ale přece to zkusila. Tady vidíš, jak to dopadlo."

"To nakreslila slepice." Ukažte na první obrázek.

"To nakreslil kůň." Ukažte na druhý obrázek.

"To nakreslil medvěd." Ukažte na třetí obrázek.

"To nakreslila husa." Ukažte na čtvrtý obrázek.

"To nakreslila opice." Ukažte na pátý obrázek.

"A teď ti povím ještě jednu, kdo co nakreslil. Zkus si to zapamatovat. To nakreslila slepice, to nakreslil kůň, to nakreslil medvěd, to nakreslila husa, to nakreslila opice."
Přitom ukazujte opět na odpovídající obrázek. Dříve než řeknete název zvířete, chvíli počkejte, možná, že by dítě již samo rádo název zvířete povědělo. Pokud dítě jméno zvířete neví, napovězte mu. Pak opakujte instrukci ještě jednou:

"Ještě jednou to řekneme společně: To nakreslila slepice, to nakreslil kůň, to nakreslil medvěd, to nakreslila husa, to nakreslila opice."

20

Opět ukazujte odpovídající obrázky a počkejte chvíli, než řeknete název zvířete, a dejte tak dítěti možnost, aby samo zvíře jmenovalo, pokud si ho zapamatovalo.

Nyní následuje přezkoušení:

Ukažte na čtvrtý obrázek a zeptejte se dítěte:
"Kdo to nakreslil?" (Řešení: husa)

Ukažte na třetí obrázek a zeptejte se dítěte:
"Kdo to nakreslil?" (Řešení: medvěd)

Ukažte na první obrázek a zeptejte se dítěte:
"Kdo to nakreslil?" (Řešení: slepice)

Ukažte na pátý obrázek a zeptejte se dítěte:
"Kdo to nakreslil?" (Řešení: opice)

Ukažte na druhý obrázek a zeptejte se dítěte:
"Kdo to nakreslil?" (Řešení: kůň)

Zaznamenejte, u kolika obrázků dítě neznalo odpověď nebo jmenovalo nesprávně zvíře.

8. Spojení mezi slyšeným a viděným vjemem

Poznámka pro odborníky: intermodální akusticko - optické spojení
Tento soubor úkolů nepředkládejte dítěti bezprostředně po předcházejícím sedmém cvičení. Mohli byste dítě zmást.

Jedná se opět o schopnost překlenout most mezi slyšeným a viděným vjemem.

Vezměte list přílohy "Souborem úkolů 8" a položte ho před dítě.

Vysvětlete mu:

"Zvířata opět něco nakreslila. Podívej se, jak to tentokrát dopadlo."

"To nakreslila koza." Ukažte na první obrázek.

"To nakreslil osel." Ukažte na druhý obrázek.

"To nakreslila ovečka." Ukažte na třetí obrázek.

"To nakreslilo kačna." Ukažte na čtvrtý obrázek.

"A to nakreslilo prasátko." Ukažte na pátý obrázek.

Nyní opakujte instrukci ještě jednou a ukazujte na odpovídající obrázky. Nechte dítěti trochu času jako v sedmém cvičení, pokud chce už samo označovat zvířata.

Jako v předcházejícím cvičení však povězte dítěti název zvířete, pokud si na něj samo nevzpomene:

21

"To nakreslila koza, to nakreslil osel, to nakreslila ovečka, to nakreslila kačna, to nakreslilo prasátko."

Pak ještě jednou opakujte s dítětem:

"Ještě jednou to spolu řekneme: To nakreslila koza, to nakreslil osel, to nakreslila ovečka, to nakreslila kačna, to nakreslilo prasátko."

Nyní následuje přezkoušení. Zeptejte se dítěte:

"Který obrázek nakreslila ovečka?" (Řešení: první obrázek)

"Který obrázek nakreslila koza?" (Řešení: první obrázek)

"Který obrázek nakreslila kačna?" (Řešení: čtvrtý obrázek)

"Který obrázek nakreslil osel?" (Řešení: druhý obrázek)

"Který obrázek nakreslilo prasátko?" (Řešení: pátý obrázek)

Zaznamenejte opět, na kterou otázku dítě neumělo odpovědět nebo dalo nesprávnou odpověď.

9. Paměť na obrázky

Poznámka pro odborníky: optická paměť zjišťovaná na řadě předkládaných obrázků

Nyní má být vyzkoušena schopnost dítěte zapamatovat si obrázky, předkládané v určité posloupnosti. Na toto cvičení se musíte připravit. Vystříhnete jednotlivé kartičky z přílohy "Soubor úkolů 9". Zjistíte, že se každá kartička v souboru objevuje dvakrát.

Vezměte od každého obrázku jen jednu kartičku, tedy jednu hrušku, jeden šálek, jeden list, jednu rybu, jednu tužku, jednu sekyrku, jedno jablko a jednu lampu.

Vysvětlete dítěti:

"Ukážu ti obrázky. Dej si jazyk mezi zuby a zkus si obrázky dobře zapamatovat."

Jazyk mezi zuby slouží k tomu, aby si dítě nepomáhalo pojmenováváním obrázků. Dítě si má totiž zapamatovat obrázky zrakovým vnímáním a ne předřikáváním, tedy sluchem. Samozřejmě ani vy nesmíte obrázky pojmenovávat.

Položte kartičky do řady před dítě - zleva doprava. Poté, co jste všechny karty rozložili do řady, ukažte beze slova na každou kartu popořadě zleva doprava. Pak obraťte kartičky obrázkem dolů, opět postupně zleva doprava.

Dejte dítěti nyní ostatních osm karet a vysvětlete mu:

"Dostaneš ode mne přesně stejné karty, které jsi viděl/a. Zkus pod obrácené karty položit svoje na stejné místo."

Dítě dostane zamíchané karty a začne na kterémkoli místě. Může se i opravovat. Pokud všechny karty umístilo, obraťte vrchní řadu karet. Ihned uvidíte, kolik karet dítě umístilo správně a kolik chybně.

Zaznamenejte počet nesprávně umístěných karet.

10. Paměť na tvary

Poznámka pro odborníky: optická paměť zjišťovaná na řadě předkládaných geometrických tvarů

V tomto cvičení můžete přezkoušet, jak dobře si dítě umí zapamatovat řadu geometrických tvarů. Opět si musíte cvičení připravit. Vystříhnete kartičky z přílohy "Soubor úkolů 10". Každý tvar se opět objevuje dvakrát.

Vezměte od každého tvaru jednu kartu a vysvětlete dítěti:

"Ukážu ti opět obrázky. Dej si jazyk mezi zuby. Dobře si obrázky prohlédni a pokus se zapamatovat si je."

Položte kartičky opět, jako v předchozím cvičení, do řady před dítě zleva doprava. Pak ukažte mlčky na každou kartičku postupně zleva doprava. Poté obraťte kartičky obrázkem dolů.

Dejte dítěti druhou sadu geometrických tvarů a vysvětlete mu:

"Dostaneš ode mne opět stejné kartičky. Zkus je zase umístit na správné místo pod obrácené karty."

Opět může dítě začít pokládat karty na libovolném místě. Jakmile všechny karty umístilo, otočte první řadu karet. Okamžitě zjistíte, kolik karet dítě umístilo správně a kolikrát se zmýlilo.

Zaznamenejte počet nesprávně umístěných karet.

11. Paměť na řadu slov

Poznámka pro odborníky: verbální akustická paměť na srozumitelná slova

Nyní vyzkoušíte, zda si dítě dobře pamatuje slyšenou řec.

Vysvětlete dítěti:

"Řeknu ti teď několik slov. Zkus si je dobře zapamatovat, abys je pak mohl/a opakovat."

23

Nyní předřkáváte dítěti pomalu, asi rychlostí jednoho slova za sekundu, následující slova:

"Kamna, ulice, stůl, kůl."

11/1:

Když dítě slova zopakovalo, zjistěte přesně: Kolik slov z těchto čtyř si nezapamatovalo.

Zaznamenejte jejich počet.

11/2:

Kolik slov dítě řeklo v jiném pořadí, než slyšelo. (Například "kamna, stůl, ulice, kůl": dvě chyby, protože dvě slova, totiž stůl a ulice změnil pořadí).

Zaznamenejte chyby v pořadí.

12. Paměť na řadu slabik

Poznámka pro odborníky: verbální akustická paměť na nesmyslné slabiky

Opět budete zjišťovat, jakou paměť má dítě na slyšenou řec, tentokrát na nesmyslné slabiky.

Pracujte s dítětem jako v jedenáctém cvičení. Předřkujte mu slabiky, které má po vás opakovat.

Slabiky zní: "vis, duk, vap, mer"

12/1:

Opět spočítejte, jako v minulém cvičení, počet slabik, které si dítě nezapamatovalo.

12/2:

Spočítejte, jako minule, kolik slabik dítě jmenovalo v nesprávném pořadí.

13. Zapamatovat si obrázky - vyjádřit je slovy

Poznámka pro odborníky: intermodální výkon paměti na sérii obrázků

Touto úlohou zjistíte, zda je dítě schopno si zapamatovat to, co vidí a vytvořit spojení se slyšeným názvem.

Vystřihněte kartičky z přílohy "Soubor úkolů 13": pytel, sněhulák, tuba a třesně.

24

Vysvětlete dítěti:

"Ukážu ti několik kartiček. Zastré si jazyk mezi zuby a zkus si obrázky na kartičkách dobře zapamatovat."

Nyní položte před dítě z jeho pozice zleva doprava řadu karet. Pak karty seberte a zeptejte se dítěte:

"Pověz mi, co jsi na obrázcích viděl/a."

Zaznamenejte počet slov, která si dítě nezapamatovalo nebo neřeklo ve správném pořadí.

14. Zapamatovat si slova - vyhledat k nim obrázky

Poznámka pro odborníky: intermodální výkon paměti na sérii slova
Toto cvičení nedávejte dítěti bezprostředně po předchozím třináctém cvičení. Protože oba úkoly si jsou podobné, mohlo by dítě mnohem více chybovat.

Pomocí této úlohy vyzkoušíte, zda je vaše dítě schopno si zapamatovat slova, která slyší a vytvořit spojení s jejich obrazem.

Vystřihněte kartičky s hlemýžďem, kloboukem, kašpárkem a konvicí z přílohy "Soubor úkolů 14". Dítě však nesmí kartičky vidět.

Pak vysvětlete dítěti:

"Řeknu ti teď několik slov. Zkus si ta slova dobře zapamatovat."

Řekněte dítěti opět rychlostí asi jedno slovo za sekundu:

"Klobouk, hlemýžď, konvice, kašpárek."

Dejte dítěti zamíchané kartičky a vysvětlete mu:

"Polož kartičky ve stejném pořadí, ve kterém jsi slyšel/a slova."

Zaznamenejte, kolik karet dítě položilo v nesprávném pořadí.

15. Pohotovost mluvidel

Poznámka pro odborníky: motorika mluvidel

Tentokrát máme vyzkoušet, jak dobře ovládá dítě jazyk a všechno, co potřebuje ke zřetelnému vyjadřování. Není důležité, že slova, která budete dítěti předřkávat, jsou výrazy, které ve svém věku ještě nepoužívá. Jde o zjištění, zda je dítě schopné vyslovit obtížně vyslovitelná slova.

Vysvětlete dítěti:

"Budu ti říkat slova. Pozorně mě poslouchej a zkus po mně

25

každé slovo opakovat. Některá slova budou těžká, ale přesto se pokus je vyslovit."

Slova zní:

"Teploměr, smysluplný, moskyti, reflektor, kumulativní, organizátor, hlemýžď, deduktivní, sofér, chalcedon."

Zaznamenejte počet slov, ve kterých dítě chybovalo. Platí vždy jen první pokus (samozřejmě smíte dítěti slova opakovaně předřkávat, dokud je dobře nevysloví, pokud o to projeví zájem).

16. Koordinace ruky a oka při psaní

Poznámka pro odborníky: visuomotorika

Tato cvičení (v příloze "Soubor úkolů 16") slouží k tomu, abychom přezkoušeli spolupráci ruky a oka.

Vidíte vždy dvě paralelní linie, které tvoří silnici. Úkolem dítěte je vést čáru měkkou tužkou mezi těmito liniemi, aniž by se jich dotkla nebo přes ně přešla.

Vysvětlete mu:

"Vidíš tady malou silnici. Vezmi si tužku a zkus jet uprostřed silnice, aniž bys narazil na kraj silnice nebo z ní vyjel ven."

Za chybu platí každé dotknutí se linie silnice nebo její překřížení. Jestliže dítě vyjede tužkou mimo silnici a její okraj přetne opět, když se na silnici vrací, přeškrtně tedy linii dvakrát, jsou to dvě chyby.

17. Vyhledávání obrázků

Poznámka pro odborníky: zaměřenost optické pozornosti

Tato úloha má vyzkoušet schopnost dítěte, zda dokáže sledovat předložený tvar.

Položte před dítě arch papíru z přílohy, na kterém jsou nakresleny hvězdy, kruhy, křížky a čtverce - "Soubor úkolů 17". Dejte mu měkkou tužku a vysvětlete mu:

"Tady nahoře na tomto listu, vidíš nakreslenou hvězdu." - Ukažte ji dítěti. - "Pod ní jsou různé tvary, ale taky hvězdy. Pokus se najít všechny hvězdy a přeškrtni je."

Dítě má přeškrtnout dohromady patnáct hvězd. Každá hvězda, kterou přehlédne, se započítá jako chyba.

26

18. Vyhledávání slov

Poznámka pro odborníky: zaměřenost akustické pozornosti

V tomto cvičení budete zjišťovat schopnost dítěte zachytit sluchem určité slovo v textu.

Proto pomalu předčítejte dále uvedený příběh. V něm se objevuje opakované slovo "srna". Dejte si pozor na to, abyste, třeba i podvědomě, při čtení toto slovo nezdůrazňovali.

Dítěti vysvětlete:

"Přečtu ti teď vyprávění o srně. Pozorně poslouchej. Pokaždé, když uslyšíš slovo "srna", klepeš do stolu. Jednou to zkusíme: srna."

Pokud tomu dítě správně porozumělo, klepe do stolu. Pokud ne, vysvětlete mu jeho úkol ještě jednou, aniž byste ztráceli trpělivost.

Vysvětlete dítěti, že má klepat i tehdy, když slovo "srna" a slova podobná uslyší i v jiném tvaru, například "se srnou, srnku, srneček, srně" apod.

Aby vám byla ulehčena kontrola, stojí za každým slovem, na které má dítě klepat, v závorce vykřičník.

Na loučku vyšla srna(!) a za ní na tenkých nožkách poskakovala malá srnečka(!) s bílými flíčky na bocích a zreadělkem kolem ocasu.

Matka zůstala stát na kraji paseky a hlídala. Pak se začala pást. Srnečka(!) se jí motala kolem nohou, asi chtěla pít.

Díval jsem se se zatajeným dechem.

Srna(!) se už hezkou chvíli pásla. Najednou jsem zpozoroval nějaký pohyb. Lehl jsem se: liška, zlodějka malých srnčat(!) Připravil jsem si pušku.

Liška se pomalu plazila k srně(!). Ta zvedla hlavu a strihla ušima. Pískla a skočila proti lišce. Musí stůj co stůj ubránit svoje dítě! Liška kupodivu nezačala útočit, ale ustupovala k houštině.

To bude jistě nějaký úškok, blesk mi hlavou, protože tohle liška obvykle nedělá.

Srna(!) útočila na nepřítele předníma nohama. A liška pořád ustupovala. Srně(!) chvíli bezradně cupkalo na tenkých nožkách a pak se rozběhlo k matce. Ale už bylo pozdě. Z roští vyletěl starý lišák.

Vy bando zlodějská, myslím si a všechno je mi jasné. Liška

27

odlákává srnu(!) od mláděte a lišák se chce zatím snadno zmocnit srněte(!). Zaskřípal jsem zuby zlostí. ----

Lišák se postavil mezi srnu(!) a srněte(!), které ustrašené pištělo a pobíhalo sem tam. Chystal se ke skoku. Chybělo málo a bylo po strakatém srnětáku(!)!

Vystřelil jsem do vzduchu ve chvíli, kdy se ryšavec vymrštil od země. Lišák se lekl a utekl. Srna(!) odskočila stranou a vrhla se do houštiny. I vyplašená liška se rozběhla na druhou stranu.

Na pasece zůstalo jenom mládě. Plačtivě pištělo, motalo se kolem dokola, nevědělo, kam se vrtnout.

Vyšel jsem na paseku rovnou k srněti(!). Neutíkalo. Bylo ze všeho tak vyplašené, že nemohlo utíkat. Tenké nožky se mu podlamovaly.

"Neboj se, máma se ti vrátí. Počkej na ni, no ... no, neplač," domlouvám v duchu srnětáku(!). Potom jsem podešel a schoval jsem se o kousek dál, aby se srna(!) nebála k srněti(!) vrátit.

Na paseku už padl soumrak a já pořád čekám. Srna(!) se nevracela.

Začal jsem být netrpělivý. Stejně už mě cestou zastihne tma. Ale co dělat? Kdybych nechal srněte(!) samotné, nedožilo by se rána.

Dívám se na paseku, ale tam pusto a prázdně. Tu srněte tise zapíštělo. A pak vykoukne z druhé strany roští srněti(!) hlava: černý čenich, velké plaché oči a špičaté uši. Tichounce se ohlásila. Srněte(!) zvedlo hlavu a znovu zapískalo. Srna(!) vyšla na paseku.

Srněte(!) se rozběhlo k mámě. A máma mu šla naproti.

(Podle Rudo Morice, Pořádala ještě máma, Albatros 1988, str. 134-135)

Chybu se rozumí, pokud dítě na dané slovo nezaklepe, ale také, pokud klepe častěji, to znamená, že klepe i na jiná slova, kde se slovo "srnka" v žádném tvaru neobjeví. Zaznamenáváme první desát tvarů slova "srnka". Tedy až ke znaménku ----. Ostatní text dočteme, má-li dítě zájem a přání dozvědět se konec příběhu.

19. Pozámka pro odborníky: schéma těla a prostorová orientace

Vnímání vlastního těla a prostoru

Posaďte se vedle dítěte tak, aby vás dobře vidělo. Oba máte obličej obrácený stejným směrem. Zápěstí pravé ruky dítěte i své ovažte stužkou.

Vysvětlete nyní dítěti:

"Něco ti teď budu předvádět a ty mě co nejpřesněji napodobuj."

Předvádějte následující pohyby a zůstaňte v tomto postoji tak dlouho, dokud i dítě tyto pohyby neprovede.

Sledujte pozorně, zda postoj váš i dítěte je skutečně stejný. Zda například vaše pravá ruka i pravá ruka dítěte je v téže pozici. Sledujte, zda dítě dodržuje i pořadí pohybů.

1. pravou ruku na pravé ucho a levou ruku na levé koleno
2. pravou ruku na ústa a levou ruku na levé koleno
3. pravou ruku na ústa a levou ruku na hlavu
4. pravou ruku na pravé koleno a levou ruku na hlavu
5. pravou ruku na pravé rameno a levou ruku na hlavu
6. pravou ruku na pravé rameno a levou ruku na ústa
7. pravou ruku na pravé rameno a levou ruku na levé oko
8. pravou ruku na hlavu a levou ruku na levé oko
9. pravou ruku na hlavu a levou ruku na ústa
10. pravou ruku na pravé koleno a levou ruku na ústa

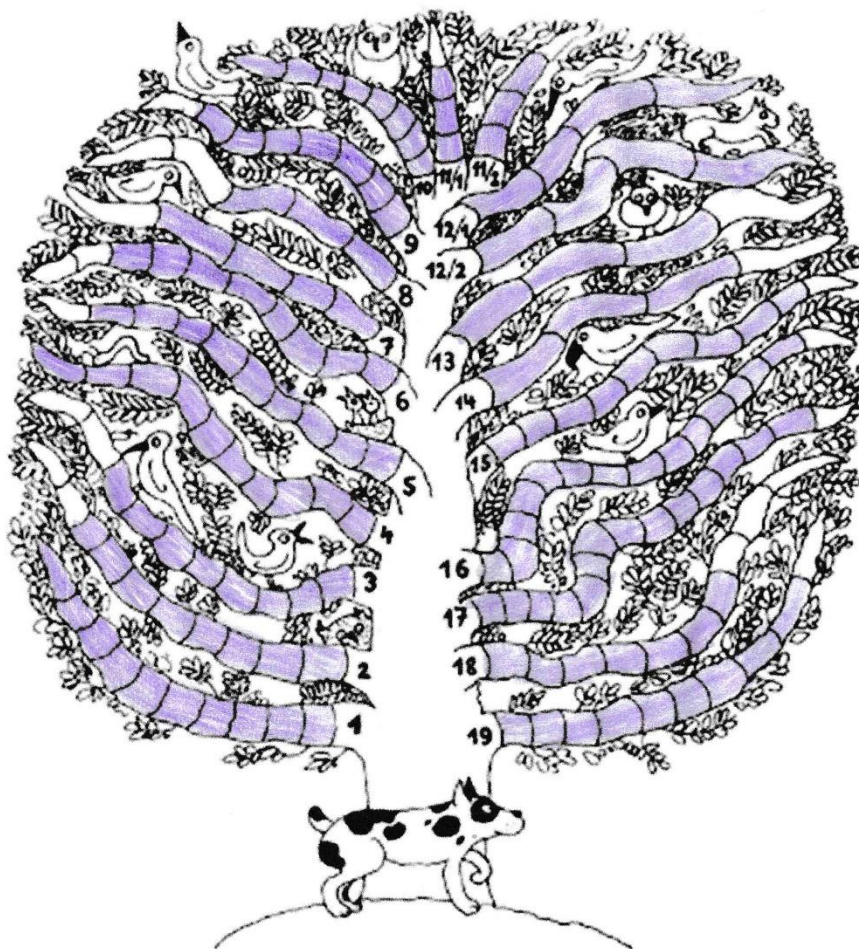
Zaznamenejte, které postoje dítě nesprávně napodobilo.

Vyhodnocení

Provedli jste a dítětem všechna cvičení a zapsali počet chyb u každého z nich. Nyní můžete sledovat, zda dítě v některé oblasti ve srovnání se svými ostatními schopnostmi není ve svém vývoji trochu pozadu. Vezměte si obrázek stromu, na jehož kmenech vidíte čísla.

Každá větev má své číslo. To jsou i čísla jednotlivých souborů úkolů. Každý splněný úkol odpovídá označenému úseku na větví, to znamená, že s každou vyřešenou úlohou roste i větev. Jestliže všechna správná řešení úloh přenesete na všechny větve stromu, vidíte přehledně, která větev je nejkratší. To je i nejslabší místo dítěte.

Pokud chcete dítěti pomoci vyrovnat tento nedostatek, vyhledejte v následujícím seznamu program náviku odpovídající souboru úkolů, které jste s dítětem prováděli. Tyto programy najdete ve třetím dílu. Zvolte si pro dítě ten program, který odpovídá souboru úkolů, kde nejvíce chybovalo (větev stromu je nejkratší).

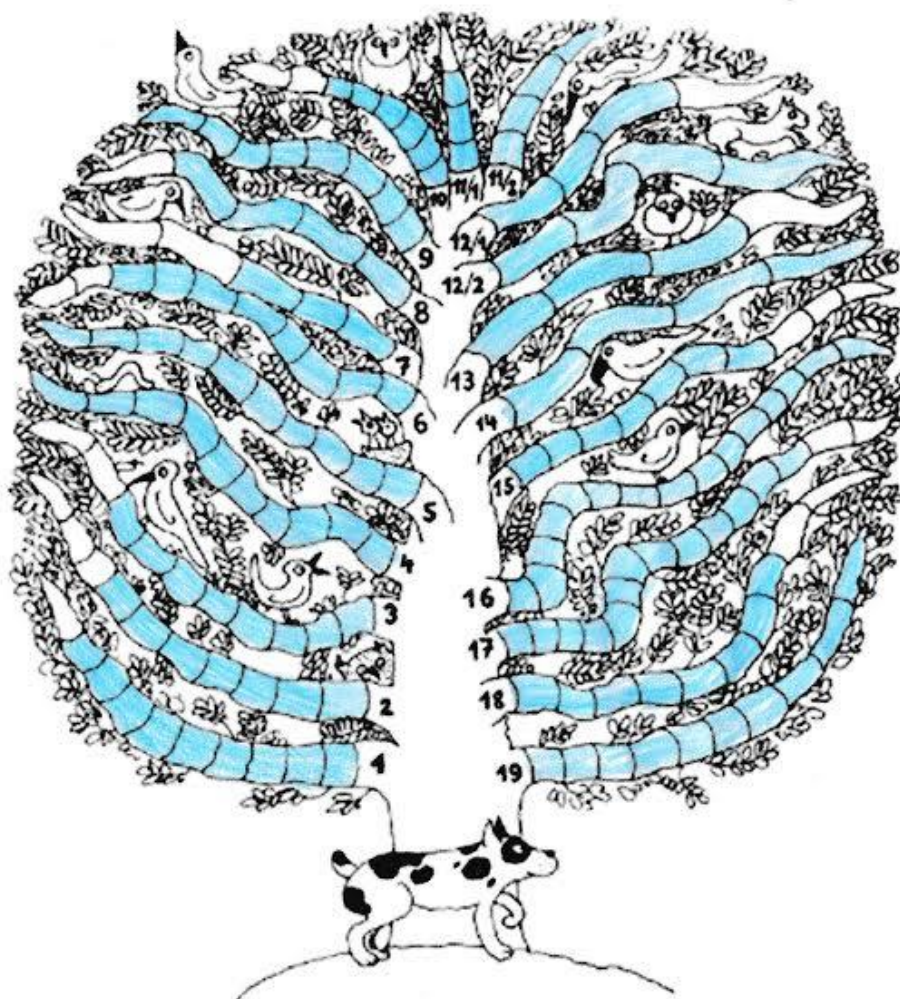

Seznam programů nácviku se soubory úkolů

Program 1: soubory úkolů 3 a 17
 Program 2: soubory úkolů 6 a 18
 Program 3: soubory úkolů 1, 2 a 3
 Program 4: soubory úkolů 4, 5 a 6
 Program 5: soubory úkolů 9 a 10
 Program 6: soubory úkolů 11 a 12

Program 7: soubory úkolů 7 a 8
 Program 8: soubory úkolů 11/b,
 13, 14 a 12/b
 Program 9: soubory úkolů 15
 Program 10: soubor úkolů 16
 Program 11: soubor úkolů 19

Zdroj: SINDELAR, B. *Předcházíme poruchám učení: soubor cvičení pro děti v předškolním roce a v první třídě*. Vyd. 5. Překlad Věra Pokorná. Praha: Portál, 2013, s. 30. ISBN 978-80-262-0405-3.

Seznam programů nácviku se soubory úkolů

Program 1: soubory úkolů 3 a 17
 Program 2: soubory úkolů 6 a 18
 Program 3: soubory úkolů 1, 2 a 3
 Program 4: soubory úkolů 4, 5 a 6
 Program 5: soubory úkolů 9 a 10
 Program 6: soubory úkolů 11 a 12

Program 7: soubory úkolů 7 a 8
 Program 8: soubory úkolů 11/b,
 13, 14 a 12/b
 Program 9: soubory úkolů 15
 Program 10: soubor úkolů 16
 Program 11: soubor úkolů 19

Zdroj: SINDELAR, B. *Předcházíme poruchám učení: soubor cvičení pro děti v předškolním roce a v první třídě*. Vyd. 5. Překlad Věra Pokorná. Praha: Portál, 2013, s. 30. ISBN 978-80-262-0405-3.

Seznam programů nácviku se soubory úkolů

Program 1: soubory úkolů 3 a 17
 Program 2: soubory úkolů 6 a 18
 Program 3: soubory úkolů 1, 2 a 3
 Program 4: soubory úkolů 4, 5 a 6
 Program 5: soubory úkolů 9 a 10
 Program 6: soubory úkolů 11 a 12

Program 7: soubory úkolů 7 a 8
 Program 8: soubory úkolů 11/b,
 13, 14 a 12/b
 Program 9: soubory úkolů 15
 Program 10: soubor úkolů 16
 Program 11: soubor úkolů 19

Zdroj: SINDELAR, B. *Předcházíme poruchám učení: soubor cvičení pro děti v předškolním roce a v první třídě*. Vyd. 5. Překlad Věra Pokorná. Praha: Portál, 2013, s. 30. ISBN 978-80-262-0405-3.